Arbeidsseminar faglige råd 26 og 27. februar 2019

For ikke å glemme historien

«Videregående opplæring er broen mellom barndommens rike og de voksnes verden. Den er støpt i to store tradisjoner med utspring i middelalderens trening av de unge i katedralskolene og laugenes opplæring i verkstedene»

Stortingsmelding nr. 33 (1991-92)/Bjørndal 2005

«Skal fortsettelsesskolen få et mer faglig tilsnitt, og skal fagskolen ta del i elevenes borgerlige oppdragelse og ikke se ensidig faglig på sin oppgave?»

«Enklere sagt: hvilket forhold skal det være mellom allmennkunnskap og fagkunnskap i den fremtidige fagutdanningen?»

Fagskolekomiteen av 1905/Bjørndal 2005

«Fortsette satsingen på elevenes grunnleggende ferdigheter til å lese, regne, uttrykke seg skriftlig og muntlig og bruke digitale verktøy»

Granavolden plattformen 2019

Arbeidsseminar

Utdanningsdirektoratet – faglige råd

Tirsdag 26. til onsdag 27. februar 2019

«Målet med seminaret er å videreutvikle kvaliteten på arbeidet i sekretariatet og i de faglige rådene»

- Unge trenger trivsel og mestring for god gjennomføring
- Arbeidslivet trenger dyktige fagarbeidere

Skal vi lykkes, må vi få gode råd. Så vi tar de riktige beslutningene og utvikler yrkesopplæring av høy kvalitet – og skaper

Verdens beste fagarbeider

Mål for seminaret

Øke kvaliteten på arbeidet i sekretariatet og i de faglige rådene

- ✓ Hvordan videreutvikle og utnytte ressursene i sekretariatet og de faglige rådene bedre?
- ✓ Hvordan videreutvikle samspillet mellom Kunnskapsdepartementet - Udir – faglige råd og organisasjonene?
- ✓ Hva er rådenes behov fra Udir for å gi gode råd?
- ✓ Forankring av forslag i egen organisasjon. Er den god nok?
- ✓ Kunnskapsgrunnlag – Statistikk, erfaringsbasert og forskningsbasert kunnskap. Økende krav til dokumentasjon?
- ✓ Bruk av arbeidsgrupper, ekspertutvalg, vararepresentanter? Hvordan bruke direktoratets Yrkesfaglige team?
- ✓ Fordeles arbeidet blant alle rådsmedlemmene?
- ✓ Prøve ut mer samhandling – Fordypningsområder Vg3?

Presentasjonsrunde

- Faglig råd for naturbruk
- Faglig råd for salg, service og reiseliv
- Faglig råd for teknikk og industriell produksjon
- Faglig råd for design og tradisjonshåndverk
- Faglig råd for elektrofag
- Faglig råd for helse- og oppvekstfag
- Faglig råd for IKT og medieproduksjon
- Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk
- Faglig råd for restaurant- og matfag
- Faglig råd for frisør, blomster og interiørdesign

Økt kvalitet på arbeidet i faglige råd og sekretariatet

Kafebord diskusjon (15 - 20 min på hvert bord)

- Forankring i egen organisasjon – forankring i Udir
- Arenaene – Er de faglige rådene og fagansvarlige tilstede på rett tid og på rett sted for å gi råd?
- Møteteknikk. Møteform, møtehyppighet, lengde, ledelse, demokrati, referater, formidling av vedtak
- Prioritering av saker. Egne forslag, utviklingsredegjørelse, læreplaner, tilbudsstruktur, høringer
- Kunnskapsgrunnlag. Statistikk, erfaringsbasert og forskningsbasert kunnskap. Økt krav til dokumentasjon
- Arbeidsgrupper, yrkesfaglige team. Bruk av vararepresentanter, arbeidsgrupper, ekspertutvalg

Gruppearbeid

Kl. 15.30 – 16.30

YF teamene og de faglige rådene i hvert utdanningsprogram utformer forslag til tiltak

Kl. 16.30 – 17.30

Presentasjon av gruppearbeidet. Forslag til tiltak for øke kvaliteten på arbeidet i faglige råd sekretariatet

Kunnskapsdepartementet

Rolleforståelse

Kunnskapsdepartementet - Utdanningsdirektoratet - SRY - faglige råd

26. februar 2019, Sundvollen

Det går i riktig retning

Utvikling i antall nye lærekontrakter

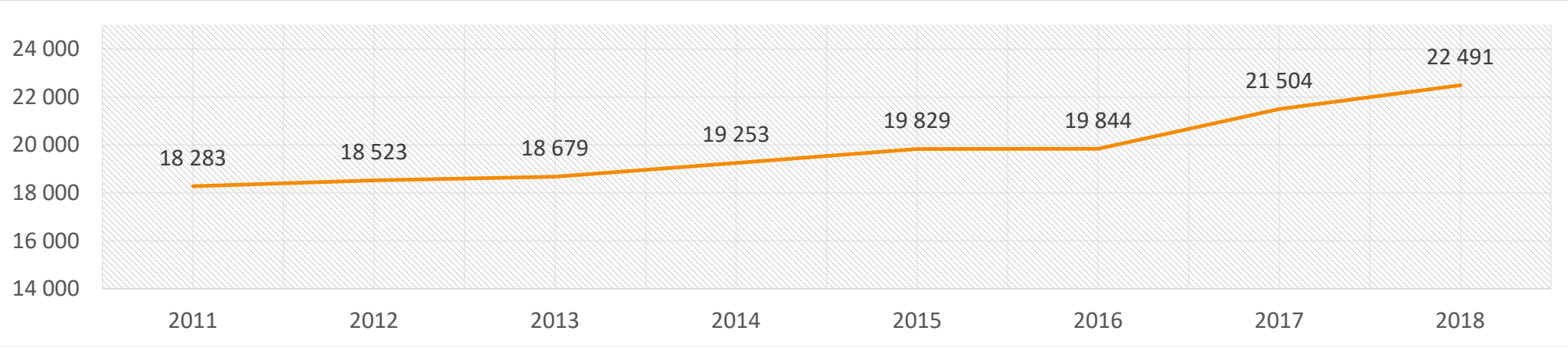

Utvikling i antall fag- og svennebrev

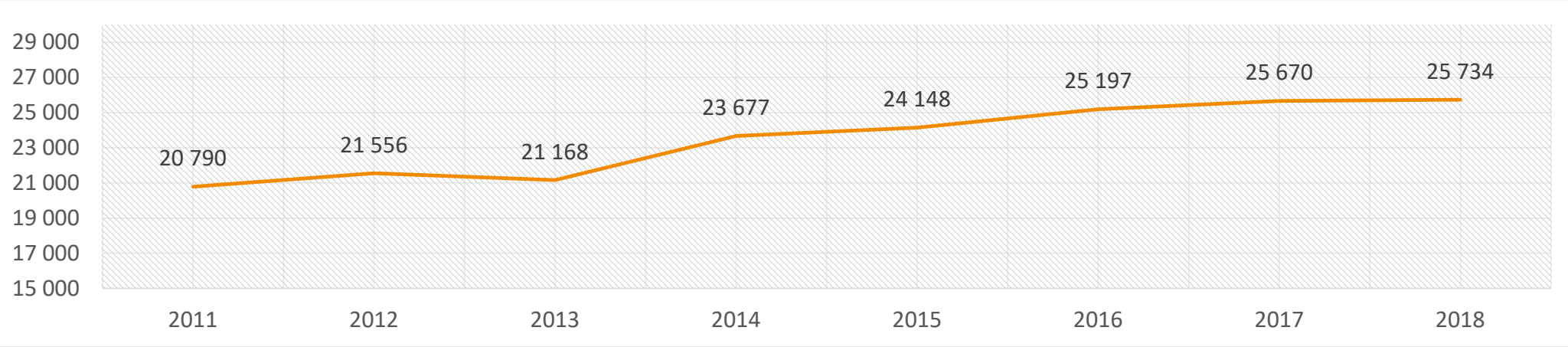

Utvikling i antall søkere til Vg1

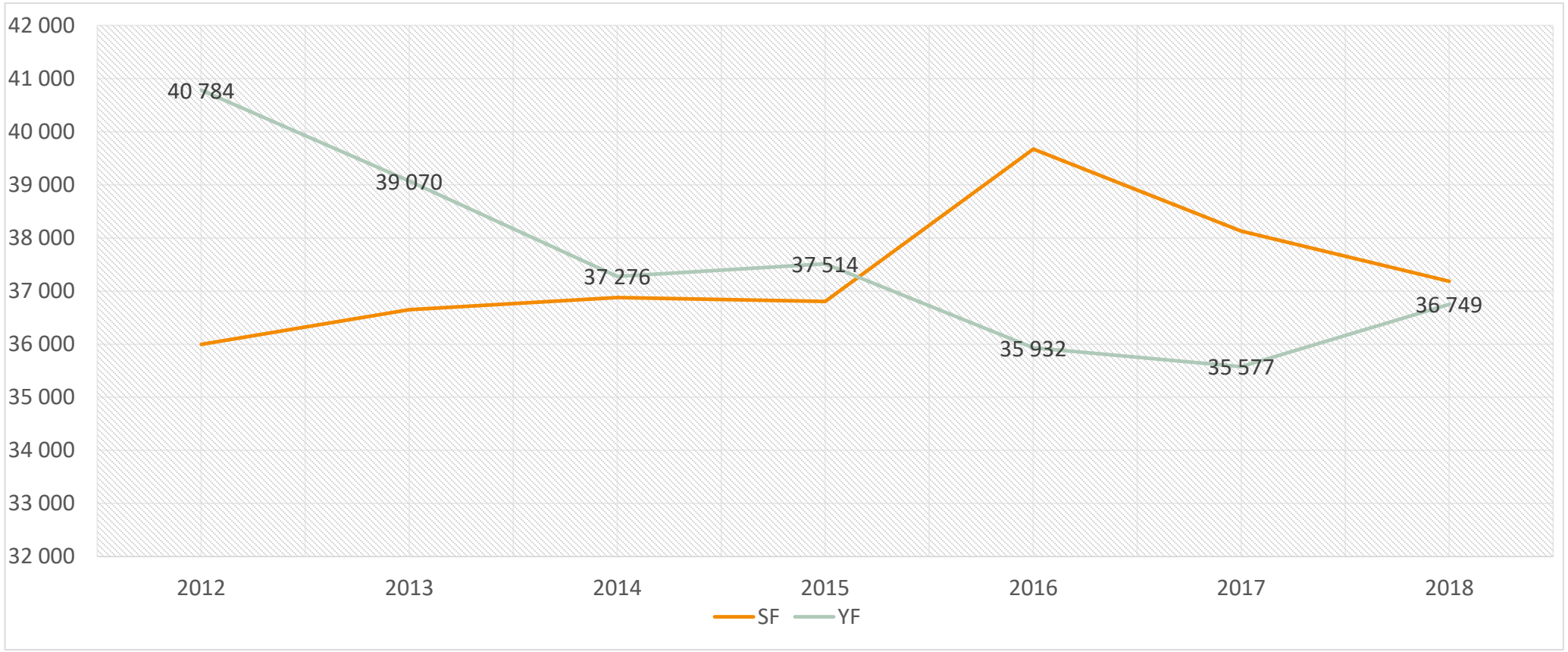

Mye arbeide som har blitt gjort

"Den nye strukturen blir den største endringen i yrkesfagutdanningen siden Kunnskapsløftet i 2006"

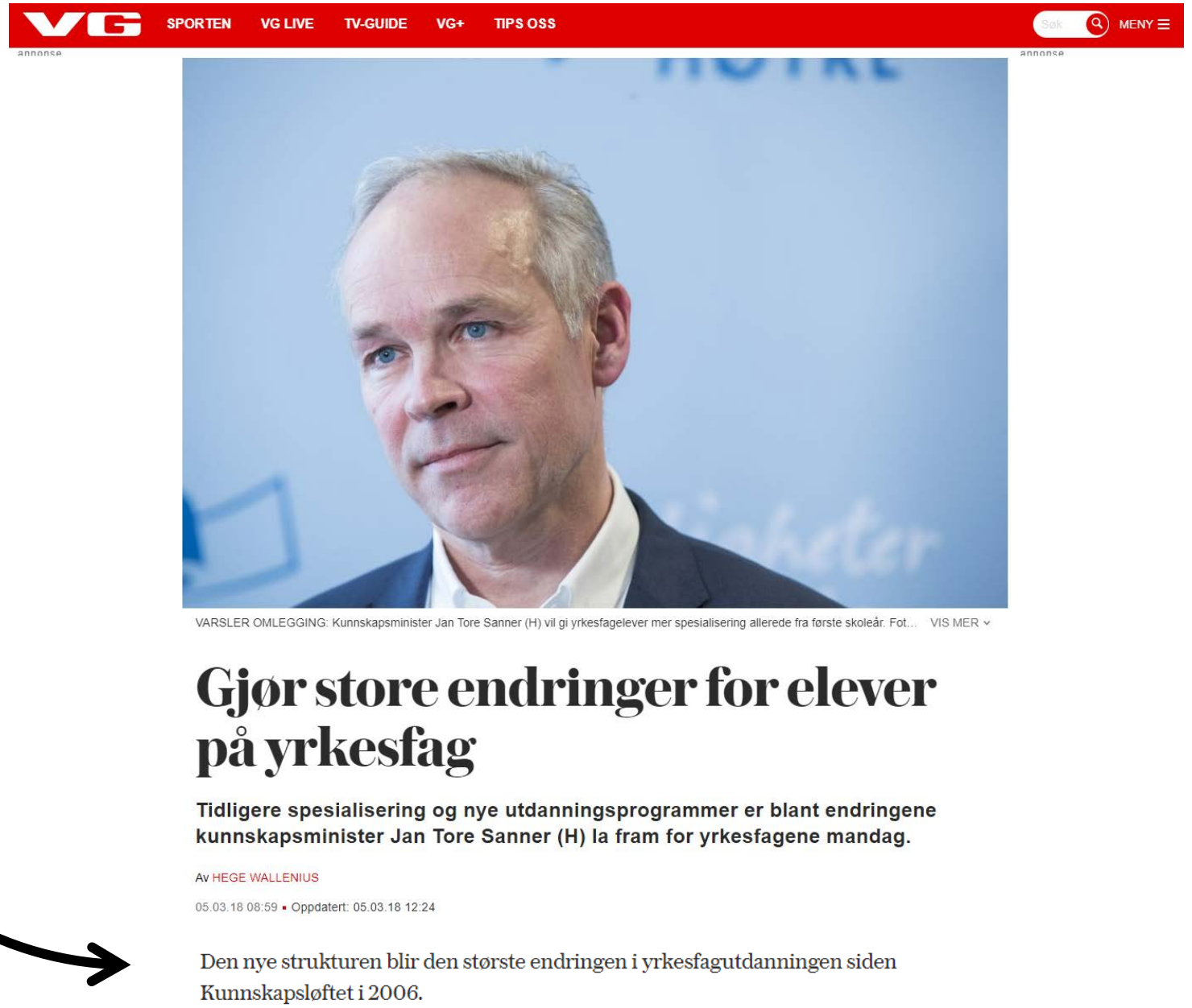

Partssamarbeidet

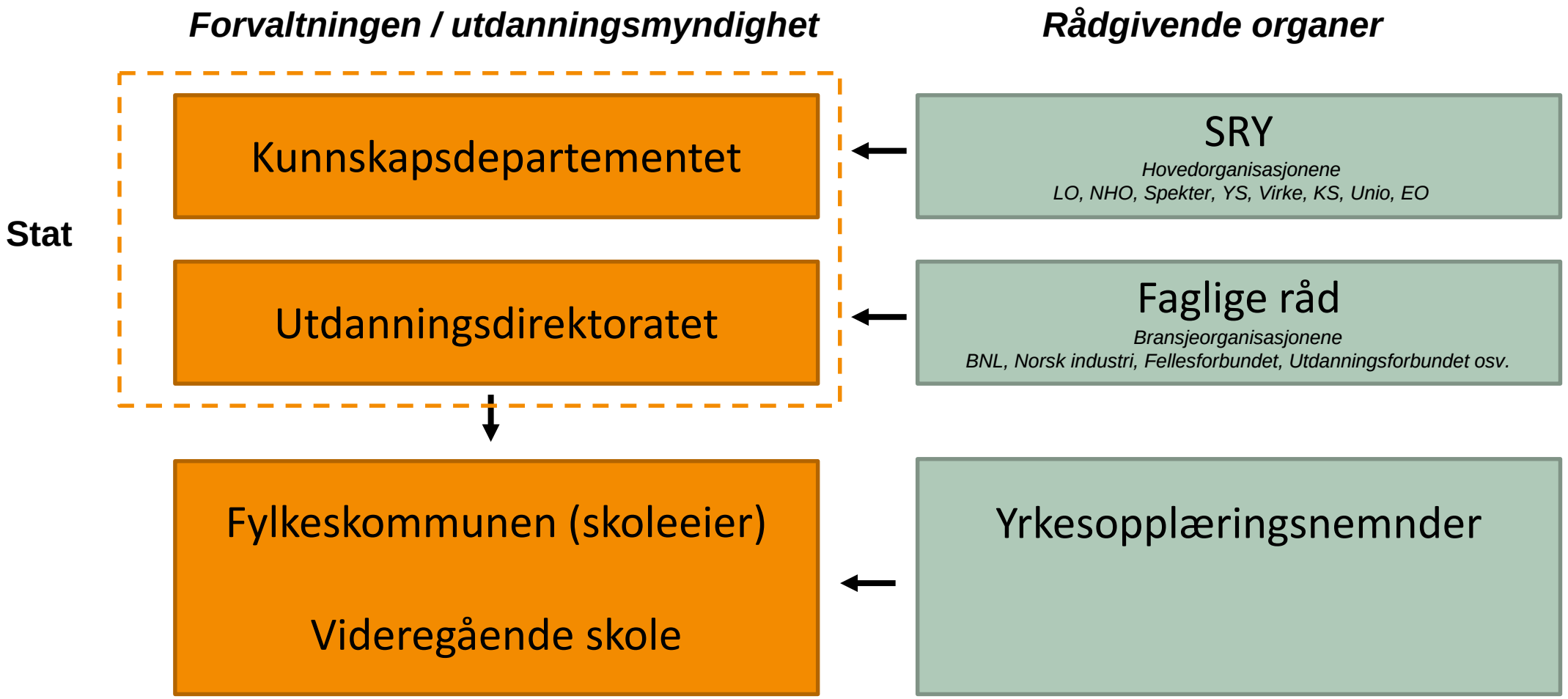

KD har behov for innsikt i diskusjoner og avveiinger. Ikke bare vedtaket.

UDIR
(dobbeltrolle)

Faglige råd

- Kvalitet i fagopplæringen*
- Utviklingsorienterte (fange opp nye behov)
- Bindeledd mellom skole og arbeidsliv
- Legitimitet

Dette krever:

- Kunnskap om arbeidslivets behov
- Kontakt med arbeidslivet
- Kunnskap om opplæring

Sekretariat for faglige råd

- Oversetter
- Arbeidsressurs
- Fagspesialist
- Fasilitator (tilrettelegger)
- Få ting i prosess

Dette krever:

- Tett samarbeid med de faglige rådene
- Fagkunnskap om bransjer og fag

Fagdirektorat

- Vurdering på toppen
- Vil det foreslåtte tiltak bidrar til å løse problemet?
- Økonomisk og administrative konsekvenser
- Vil endring på ett område få betydning for et annet område

Dette krever:

- Utredningsarbeid

KD

Tilbakemelding om hva som står på den politiske dagsorden.

Må også være tydelige hvis det er områder der vi trenger ekstra informasjon

*Sett i forhold til SRYs rolle som er mer overordnet og politisk. SRY skal blant annet "Arbeide for å fremme yrkesfagenes status i arbeidslivet, og bedre tilgangen på læreplasser" og gi "Gi råd om fag- og yrkesopplæringens rolle i den samlede utdannings- og kompetansepolitikken".

Saker der faglige råd har en viktig rolle

- Endringer i tilbudsstruktur (nyopprettelse, nedleggelse, sammenslåing etc.)
- Oppdatering av læreplaner (nye kompetansemål, udaterte kompetansemål)
- Forsøk etter opplæringsloven §1-5 (uttalelse fra faglig råd)
- Friskoler/privatskoler som ønsker å tilby Vg3 i skole

Nytt i mandatet

- Faglig råd skal ha *avgjørende innflytelse* på det faglige innholdet i læreplaner på Vg3. Dette innebærer at myndighetene skal legge til rette for å iverksette forslag til endringer i læreplaner på Vg3 dersom de
  - ikke er i strid med opplæringslov eller forskrift,
  - de ikke har større økonomiske konsekvenser
  - og ikke har vesentlige konsekvenser for innhold eller struktur på Vg1 og Vg2.

  Myndighetene skal legge særlig stor vekt på de faglige råds forslag til endringer i tilbudsstrukturen på Vg3

Vi må alle jobbe kunnskapsbasert

- Jo bedre opplyst og begrunnet saken er, jo enklere er det å få saken igjennom

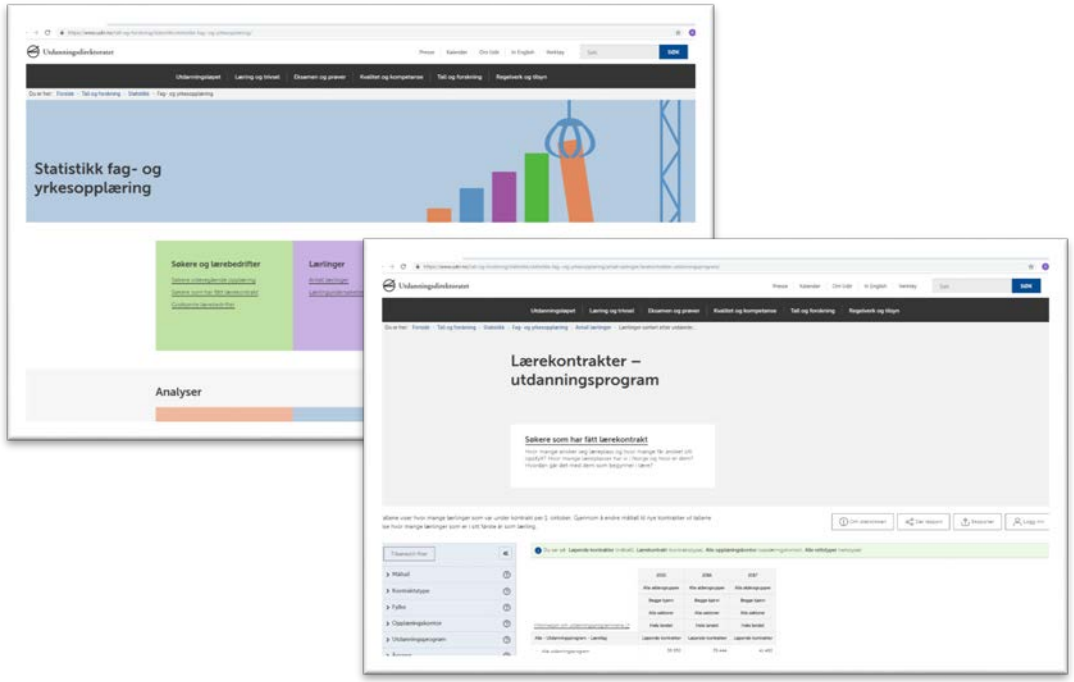

Bruke statistikk og indikatorer

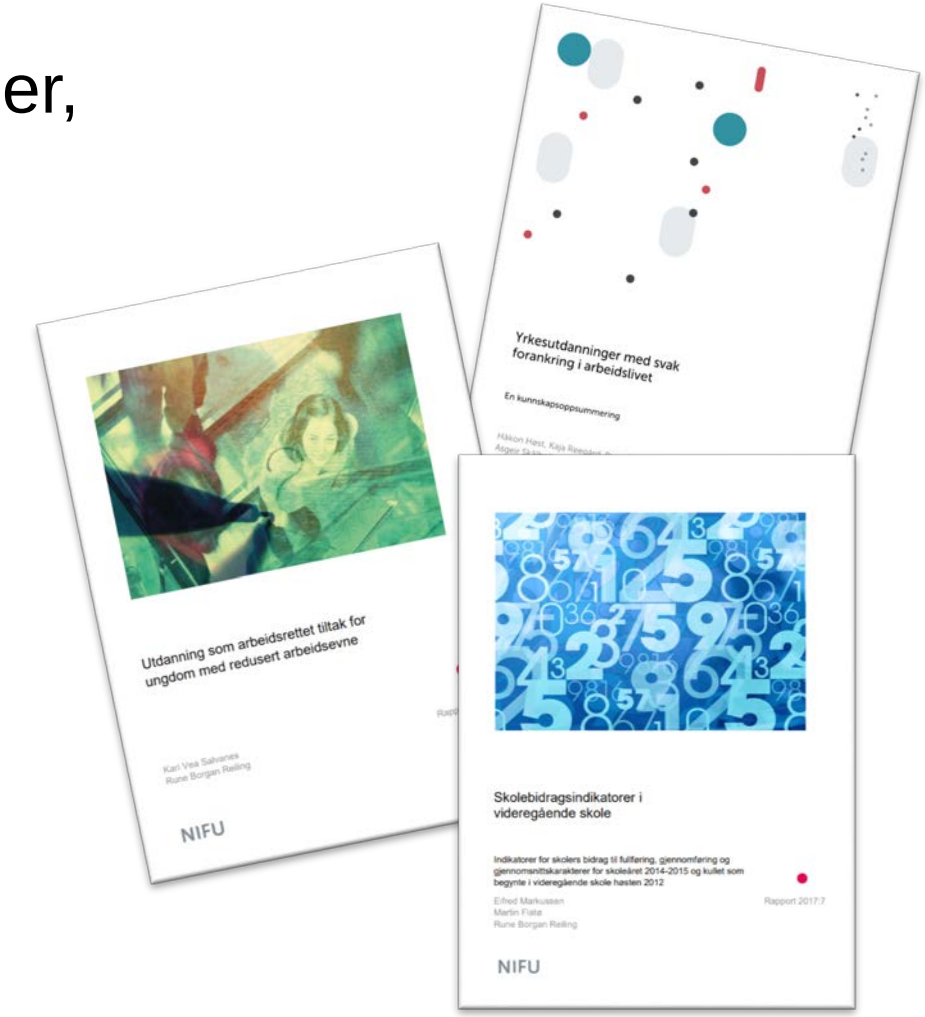

Bruke forskningsrapport og evalueringer

Utredningsinstruksen

- Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?
- Hvilke tiltak er relevante?
- Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?
- Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt?
- Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?
- Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

Dette må KD forholde seg til når vi skal fremme saker for regjeringen.

Hva har vi i dag (dokumentasjonsgrunnlag)?

Statistikk

- Søkere videregående opplæring
- Elevtall
- Antall lærlinger
- Fag- og svennebrev
- Søkere som har fått lærekontrakt

Undersøkelser

- Lærlingundersøkelsen
- Fagarbeiderundersøkelsen (kommer)

Hva mer kan vi gjøre?

Aktivt hente inn informasjon (spørring til bedrifter)

Eksempel

Hva lurer dere på?	*Hva kunne dere spurt om?*
Hvordan skal vi vekte timetallet i ulike programfag?	Læreplanen har tre hovedmål. Hva bruker dere mest tid på i opplæringen?
Er læreplanene oppdaterte?	Er det viktige trender i bransjen som dere vil gjøre oppmerksom på? Er det viktig kompetanse som ikke dekkes av dagens læreplaner?
Er det kompetansemål som heller bør ligge på Vg2-nivå?	Er det deler av Vg3/opplæring i bedrift, som dere mener med fordel kunne være en del av opplæring på skole?
Er det kompetansemål som bør være en del av Vg3/opplæring i bedrift?	Er det deler av opplæring på Vg1 og Vg2/opplæring i skole, som dere mener med fordel kunne være en del av læretiden i bedrift?

Hva mer kan vi gjøre?

- Bedre statistikk sysselsetting av fagutdannede, dvs. en indikator for *verdsetting i arbeidslivet* på lærefagnivå
- Hvordan blir utdanningene brukt? Treffer de behovene i arbeidslivet?
- Viktig for evaluering av ny tilbudsstruktur

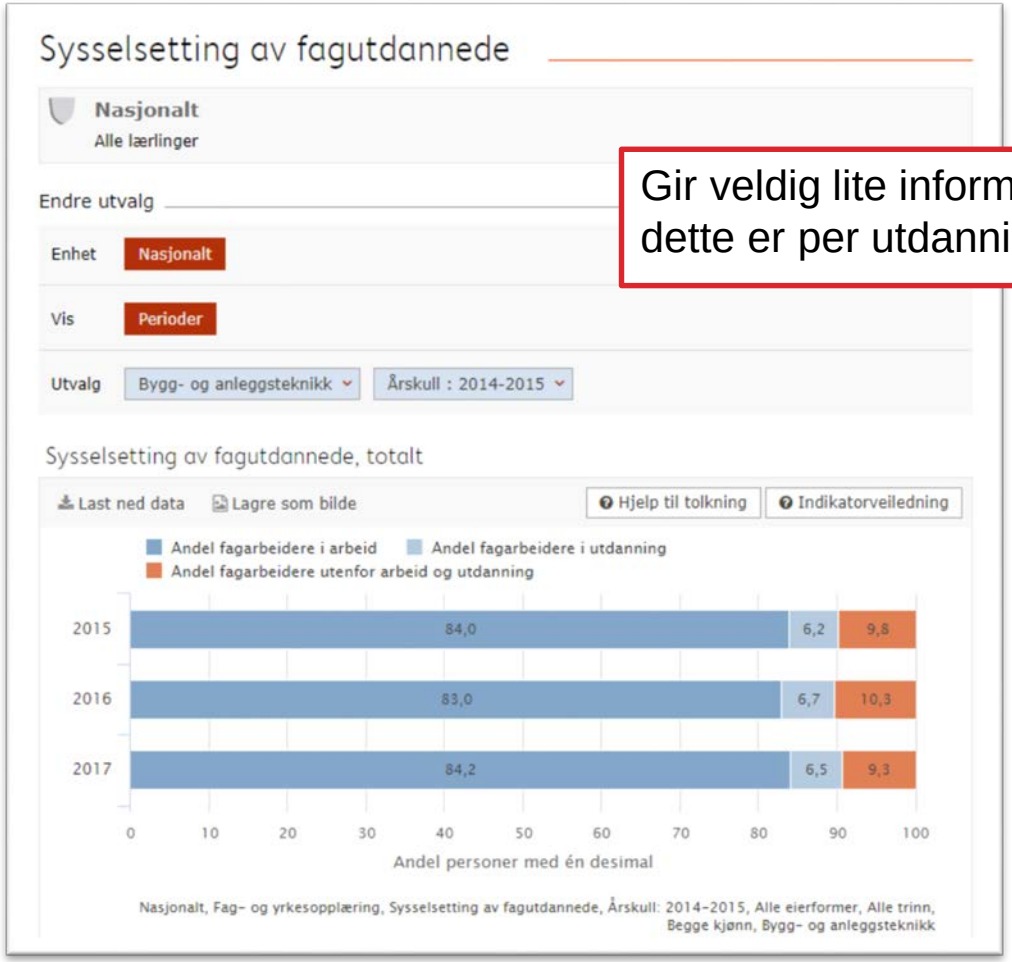

Gir veldig lite informasjon når dette er per utdanningsprogram

Felles løsninger på felles utfordringer

- Forbehold: Utfordringene er ikke alltid de samme på tvers av bransjer.
- Fordi vi innfører et nytt virkemiddel er det ikke ensbetydende med at det skal tas i bruk overalt (i alle utdanningsprogrammer/lærefag).
- MEN dersom man vil innføre nasjonal regulering bør denne være *klart definert* og noenlunde *enkel å implementere.*
- To eksempler:
  1. *regionale kompetansesentre*
  2. *fordypningsområder på Vg3*

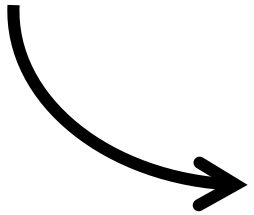

En felles og klart definert løsning kan også føre til at saken behandles raskere (og tiltaket fortere blir gjennomført)

Eksempel 1 (felles løsninger på felles utfordringer)

Om **regionalt kompetansesenter** i utviklingsredegjørelsen til FRDH

Avsnitt om *børsemakerfaget*

*"*Et regionalt senter vil kunne bidra med formidling av læreplasser og informasjon om faget."

Avsnitt om *kurvmakerfaget*

"Kurvmakerfaget er lite utbredt og faget vil ha nytte av et regionalt senter som kan bidra med hjelp til formidling av læreplass og eventuelt opplæring over fylkesgrenser og landegrenser."

Avsnitt om *sølvsmedfaget*

"De fleste utøverne jobber i små bedrifter og enkeltmannsforetak og vil ha stor hjelp av et regionalt senter, som foreslått av yrkesfaglig utvalg for immateriell kulturarv og verneverdige fag."

Er dette en type utvidet opplæringskontor?

Er dette en type kunnskapssenter?

Eksempel 1 (felles løsninger på felles utfordringer)

Om **regionalt kompetansesenter** i utviklingsredegjørelsen til FRBA

Avsnitt om *særløpsfag (s. 8-9)*

"Rådet mener at denne undervisningen bør gis av kompetansesenter, dvs. videregående skole med nasjonalt eller regionalt ansvar for det aktuelle faget. Undervisningen kan være nettundervisning med samlinger eller rene samlinger."

Avsnitt om *kompetansesenter (s. 12)*

"For fag som ikke har søkere nok til å få tilbud på den enkelte skole eller i fylket, mener rådet at det er meget viktig at utdanningstilbud og utdanningskompetanse sikres ved at bestemte skoler får et regionalt eller nasjonalt ansvar, dvs. blir et kompetansesenter for det aktuelle faget. Sentret skal sikre opplæringstilbudet ved at elevene oppholder seg ved sentret i kortere eller lengre perioder, ved at lærerne drar til skoler som mangler lærere i faget og/eller ved ulike nettbaserte opplæringstilbud."

Eksempel 1 (felles løsninger på felles utfordringer)

Om **regionalt kompetansesenter** i utviklingsredegjørelsen til FRRM

Avsnitt om *Regionale kompetansesenter (s. 7-8)*

"Rådet mener at regionale opplæringstilbud ikke må bli en dragkamp mellom fylkene om hvem som skal tilby opplæring. Det er viktig med samarbeid regionalt for å sikre bærekraftige utdanningsmiljøer, og at de ulike Vg2- programområdene blir tilbudt i regionen. Tilbudene må gjerne fordeles på flere skoler, men først og fremst etter hvilke skoler som har fagmiljøene, gode verksteder og kvalifiserte lærekrefter. Rådet ønsker derfor primært at regionale tilbud er finansiert gjennom fylket/regionen. Her er det viktig at pengene følger eleven slik at enkeltfylker ikke må bære kostnadene alene. Det faglige rådet bør være med å avgjøre hvor tilbudet skal ligge. Det er rådet som har kunnskap om hvor bransjen er lokalisert og dermed hvor et skoletilbud bør legges."

Er dette en type landsdekkende tilbud?

Refusjon for gjesteelever?

Nasjonalt samordningsutvalg i KS?

Eksempel 2 (felles løsninger på felles utfordringer)

Om **fordypninger på Vg3** i utviklingsredegjørelsen til FRBA

Rådet har (…) drøftet bredde og mulighet for fordypning/moduler for de fag som eventuelt har behov og ønske om det (…) Det var forskjellig oppfatning av behov for det rådet kalte mulighet til fordypning/moduler i Vg3-læretiden.

Her er det nå to forhold som er forskjellige:

Det ene gjelder anleggsfagene. Rådet ber om at det gis anledning til å påføre fordypningsområder på fagbrevet, for anleggsteknikk. Rådet foreslår at fagnavnet blir Anleggsteknikk, med påført fordypningsområde tilsvarende faginndelingen (…). Her vil da fordypningen være et helt lærefag, slik fagene er definert i dag, og for nye ønskede fag innen anleggssektorens arbeidsområde.

Er dette samme type ordning som finnes innenfor brønnteknikk?

- Brønnfaget, elektriske kabeloperasjoner
- Brønnfaget, havbunnsinstallasjoner
- Brønnfaget, komplettering
- Brønnfaget, kveilerøroperasjoner
- Brønnfaget, mekaniske kabeloperasjoner
- Brønnfaget, sementering

Eksempel 2 (felles løsninger på felles utfordringer)

Om **fordypninger på Vg3** i utviklingsredegjørelsen til FRBA

For de andre fagene vil fordypning handle om en stor del av faget, men ikke hele faget. I dag har trevare- og bygginnredningsfaget i praksis en slik fordypning. Den som i dag gjennomfører læretiden i en vindusfabrikk går opp til svenneprøve i å lage vinduer med alt det innebærer. Den som gjennomfører sin læretid i en trappefabrikk gjør det samme. Det vil si at de i læretiden ikke er innom alle elementene i faget, men bredt nok til at de er kvalifisert til også å arbeide i andre bedrifter enn den de gikk i lære i. Rådet vil derfor anbefale at det blir mulighet til en slik fordypning i læretiden for de fag som ønsker det. Slike fordypninger må beskrives i læreplanene.

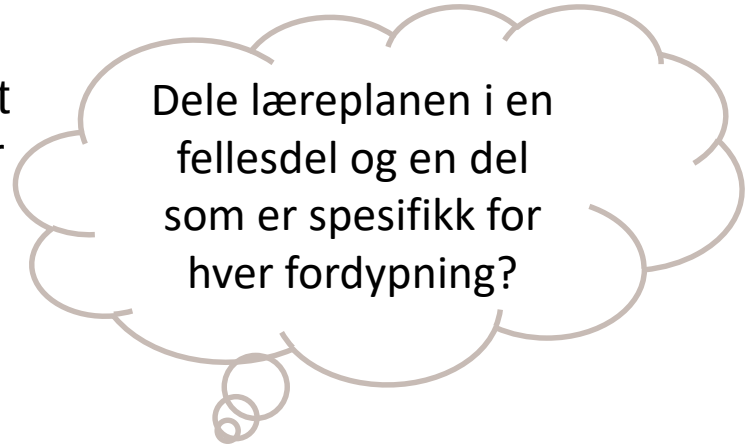

Styringsdokumenter

- Opplæringsloven §12
- Retningslinjer for samarbeidet

Retningslinjer for samarbeidet

1. Om partssamarbeidet
2. Oppnevning
3. **Mandater**
4. Generelt om arbeid med endringsforslag
5. Endringer i tilbudsstrukturen
6. Endringer i læreplaner
7. Andre oppgaver
8. **Organisering av arbeidet**

Mandat for faglige råd

- Identifisere behov i arbeidslivet for kvalifiserte fagarbeidere
- Foreslå løsninger som kan bidra til å heve kvaliteten på opplæringen og inntaket av lærlinger

- Har et særskilt ansvar for å fremme forslag til endringer i læreplaner og tilbudsstruktur på Vg1, Vg2 og Vg3.
- En redegjørelse for den faglige utviklingen og om endringer i bransjen som får betydning for utdanningstilbudet.

Granavolden plattformen 2019

Om yrkesfagene

1. Fagfornyelsen
2. Tilpassede løp
3. Læreplasser
4. EVU yrkesfaglærere
5. AU/Fagansvarlig leder arbeidet
6. Mer praksisbasert lærling
7. Partene større innflytelse

Egne kapitler:

- Arbeid og sosial
- Kunnskap og integrering

Organisering av arbeidet

1. **Formelle møter**
2. Klargjorte standpunkt
3. Tilgjengelig informasjon
4. Leder/nestleder/AU
5. **AU/Fagansvarlig leder arbeidet**
6. Arbeidsgrupper – betjener dem selv
7. 4 møter, en fellesdel

8. **Utviklingsredegjørelser**

Fordypninger på Vg3/opplæring i bedrift

Hvordan skal vi som faglige råd og arbeidslivets parter få dette på plass

– formelt og praktisk?

Prosjekt: 1.januar – 1. mai - 2019

Prosjektgruppe:

Espen Lynghaug (RM), Merethe Sutton (SSR), Hans Jacob Edvardsen (EL), Liv Christiansen (TIP), Jørgen Leegaard (BA), Kristian Ilner (sekr.)

Vi skal – i tråd med mandatet fra Udir, rammene til KD og egne vurderinger – anbefale noen generelle prinsipper og retningslinjer for fordypninger som kan sammenfattes i en felles modell

Lærlingloven 1950

-

fordypninger blant annet i deler av industrien

Andre land

- Færre og bredere lærefag kan bety større behov for fordypninger (eks. Finland)
- Mange og små lærefag kan bety mindre behov for lærefag (eks. Tyskland)
- Hva er best for Norge?

Problemstillinger – prinsipper - eksempler

- Fordypningen må ha bred støtte og forankring i faglig råd
- Fordypningsdelen(e) må komme tydelig frem av læreplanen og lærekontrakten
- Fordypningsdelen må ikke overstige fellesdelen i faget i omfang
- Fordypningen må tilpasses lærebedriftens produksjon
- Fag-/svenneprøven må gjennomføres i tråd med fordypningen
- Fordypningen må stå seg over tid, men også kunne ha en større grad av fleksibilitet enn selve lærefaget
- Fordypningen skal ikke gå på bekostning av breddekunnskapen

Dette skal vi gjøre i dag

Onsdag 27. februar:

09.00 – 09.30	Direktoratets arbeidsgruppe for utvikling av fordypningsmodeller presenterer problemstillinger og løsningsalternativer v/arbeidsgruppas sekretær, Kristian Ilner
09.30 - 1130	Gruppearbeid, diskusjon
11:30-12.30	Lunsj
13.00	Oppsummering av arbeidsgruppa
14.00	Avslutning

Gruppeoppgaver (hvert programområde er en gruppe, 10 tilsammen)

1. Hvordan skal fordypningen formelt forankres?
2. Hvordan skal fordypningen formelt dokumenteres?
3. Hvordan skal opplæringen i fordypningen skje?
4. Skal det være yrkesteori knyttet til fordypningen?
5. Hvordan skal sluttkompetansen prøves?
6. Hvor omfattende mener dere fordypningen bør være?
7. Skal fordypningen avkortes i fellesdelen, eller komme i tillegg?
8. Er det andre momenter som dere mener er viktig å få frem?